

řeckého či latinského textu. V některých případech používají totiž k přesnému určení textu číslování podle jiných edic, než je používáno ve slovníku Liddell — Scott — Jones a než uvádí databáze Thesaurus Linguae Graecae (např. Aristotela nečíslojí podle vydání I. Bekkera), takže je leckdy obtížné originální text i přes pomoc elektronických databází dohledat. Ani v soupisu bibliografie nejsou uvedeny edice, podle kterých byly texty přeloženy. Výběr textů k té které kapitole je věc diskutabilní a obtížná a nelze vyhovět očekávání a požadavkům všech. Buď se bude zdát výběr příliš úzký a omezený, nebo příliš široký. Je zřejmé, že účelem této publikace nebylo vybrat veškeré dochované literární památky, které by se týkaly pohlavního života. I sami autoři zdůrazňují v předmluvě, že cílem této knihy je ukázat fakta týkající se sexuálního života starých Řeků a Římanů na základě zdrojových textů a že každý text byl vybrán s ohledem na schopnost přispět svým obsahem k ilustraci celkové situace v antické společnosti (str. xix). I když je tedy třeba ctít výběr obou autorů, přece jen si neodpustím poznámku, že by bylo bývalo dobré do výčtu zahrnout i autory medicínských spisů a pohled antických učenců a přírodovědců na fyziologii sexu.

Knihy je doplněna indexem citovaných míst, který je umístěn zcela netypicky hned na začátku ještě před úvodem, slovníčkem autorů textů, slovníčkem řeckých a latinských termínů, abecedním indexem autorů a úryvků z jejich děl, bibliografií a celkovým indexem. Publikace obsahuje také obrazovou část — jedenáct reprodukcí soch a nádob s erotickou tematikou. K bibliografii je nutno poznamenat, že obsahuje pouze anglicky psané články a monografie.

Knihu jako celek, i přes výše zmíněné nedostatky, které jsou povětšinou ale subjektivního charakteru, oceňuji hlavně z toho důvodu, že fakta, která předkládá, vyvozuje z primárních zdrojů, které rozebírá a komentuje. Určitě je a bude výbornou pomůckou pro ty, kteří se zabývají životním stylem antického člověka, a nabídne jim dostatek autorů, jak starověkých tak novodobých, ve kterých mohou hledat další informace k sexuálnímu životu starých Řeků a Římanů.

Jana Steklá

KRAFT, HEINRICH. *Slovník starokřesťanské literatury. Život, spisy a nauka řeckých, latinských, syrských, egyptských a arménských církevních otců.* Přeložil Jiří Kaplan. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. 319 stran. ISBN 80–7192–516–0.

Karmelitánské nakladatelství vydalo překlad příručky Heinricha Krafta, jejíž originál vyšel ve druhém vydání v Mnichově v roce 1966. Jednotlivá hesla tohoto věcného slovníku tvoří medailony církevních autorů křesťanského starověku a anonymní díla tohoto období. V posledním desetiletí bylo vydáno několik publikací kompendiálního nebo slovníkového typu, které českému prostředí zpřístupňují dříve prakticky neznámé nebo jen úzkým skupinám odborníků známé skutečnosti z oblasti náboženství, z historie křesťanství i z jeho historie rané. Tak můžeme uvést například (skutečně jen výběrově) *Slovník křesťanské kultury* (z francouzského originálu 1994, česky nakl. Garamond 2002), *Slovník judaismus – křesťanství – islám* (H. Pavlincová a kol., Praha 1994), *Slovník biblické kultury* (z francouzského originálu 1990, česky nakl. EWA edition 1992), nebo z výtvarné oblasti *Slovník biblických obrazů a symbolů* (z něm. originálu, 4. vyd. 1990, česky nakladatelství Vyšehrad 1999; o patristické literatuře se poučíme a ukázky z ní můžeme číst zejména v antologii V. Grossiho *Křesťanský život v prvních staletích* (CDK Brno 1995), dále u H. de Lubac, *Katolicismus* (Karmelitánské nakladatelství 1995), nebo v reprezentační knize 2000 let křesťanství (Kostelní Vydří 1999). Dále je hlubšímu zájmu k dispozici několik vysokoškolských učebnic patristiky. Několikrát se v recenzované publikaci odkazuje na *Slovník latinských spisovatelů* a *Slovník řeckých spisovatelů*, běžně užívané v prostředí klasických filologů. Překlad Kraftova *Slovníku starokřesťanské literatury* je žádoucím pokračováním zmíněných vydavatelských činů; vítanou zvláštností a výhodou je, že je zde obsažen celý křesťanský starověk, nejen území antického světa v užším slova smyslu, a ovšem také skutečnost, že se zde český zájemce o rané

křesťanskou literaturu může výborně orientovat právě v tomto oboru, nerušen a nezahlcován hesly souvisejícími s literárním životem okrajově. Je-li zde už řeč o tom, v čem Kraftův slovník pokračuje a čeho je doplňkem až nezbytným, je třeba zmínit také poměrně hojnou překladatelskou práci českých latinistů a grécistů: již v roce 1983 začaly vycházet záslužné a tehdy velmi vzácné a žádané „Patristické čítanky“ (z podnětu teologů, původně pro jejich potřeby a jejich práci), dnes vydává překlady z patristické literatury několik namnoze renomovaných nakladatelství, nejčastěji nakladatelství Vyšehrad a Oikumene. (Uvedené představuje jen nejhrubší rysy toho, co dobrého vyšlo. Vzniklo mnoho kvalitních a dobře použitelných textů dalších, ovšemže se na knihkupeckých pultech objevilo z této oblasti leccos v různých směrech problematického.)

Autoři a anonymní spisy, jež slovník obsahuje, pocházejí z doby apoštolských otců (2. stol.) do 7. století s občasnými přesahy do století následujícího. Hesla podávají životopisné údaje a výčet literární činnosti, výjimečně se zmínkami o zvláštní kvalitě některých děl; uživatel se nedozví, kde najde originál, takovouto instruktaž však autor pro svého čtenáře nezamýšlel, Slovník je určen spíše laické obci, odborník ví, kde hledat po první informaci, již mu Kraftův slovník poskytne. Zato je zde beze zbytku kompetentně zpracovaná bibliografie českých překladů – autorem bibliografie je Jiří Dvořák – nejen u jednotlivých hesel, ale také v závěru knihy (str.- 305–311). Opět jen namátkou: hymny z období křesťanské antiky i středověké hymny a sekvence, nejpohodlněji přístupné v breviáři *Denní modlitba církve* (1993) i ve starších verzích českého breviáře, bylo možno jen s obtížemi autorsky identifikovat a někdy i časově zařadit, nyní, když máme k dispozici Dvořákovy jednotlivé bibliografie a závěrečný přehled antologií a starších překladů (Škrášek, Babler, Fuks, Dokulil), si tyto otázky snadno zodpovíme. Takovouto výhodu přináší Dvořákova bibliografie nejen duchovní poezii latinského středověku, ale i ostatním žánrům. Jiří Dvořák představuje svou bibliografii jako výběrovou, veden zřejmě spíše obavou, že by mu mohla být u tam vytknuta opomenutí, domnívám se však, že jde o bibliografii úplnou. Vytknout je jí možno málo. Snad jen to, že u antologií (str. 305n.) neupozorňuje na to, že texty v nich obsažené nejsou překládány z originálů, nýbrž z jazyka, v němž byla antologie původně zpracována – např. u V. Grossiho, *Křesťanský život* v prvních staletích, jsou texty přeloženy z italštiny. Namátkou jsem překlad Evy Stehlíkové *Hostina Cypriána* v *Divadelní revue* 1994 našla pod heslem *Cyprián z Kartága*, nikoli u hesla *Cyprián básník*, kde je o sporném autorství spisku *Coena Cypriani* zmínka. Takových drobností by se možná našlo více, nemá však význam hledat tyto *lanae caprinae* v tak cenném a pracném díle.

Ve Vydavatelské poznámce informuje odpovědný redaktor svazku Pavel Mareš na osobnost a dílo Heinricha Krafta a o samotném jeho Slovníku; toto závěrečné slovo je pak uzavřeno „pravopisnou poznámkou“, v níž P. Mareš zdůvodňuje svou volbu českých pravopisných variant latinských a řeckých zejména osobních proprií. Dle mého mínění kompetentně.

Z předchozích odstavců vyplývá, že knihu považuji za užitečnou, volbu předlohy za správnou, překladatelskou práci za poctivou, a že si velmi vážím výkonu zpracovatele bibliografických pasáží.

Jana Nechutová

NECHUTOVÁ, JANA [ED.]. *Druhý život antického mýtu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, 255 stran. ISBN 80–7325–042–X.

Centrum pro studium demokracie a kultury, neziskové občanské sdružení s působišťem v Brně, se již více než deset let profiluje jako velmi agilní nakladatelství, jehož zájmy se prostírají nad nejrůznějšími oblastmi lidské společnosti. Provozuje řadu úspěšných a zajímavých edičních řad – namátkou budiž jmenována Sociologická řada; Klasikové společenských věd; Politologická řada – a vydává také sborníky z vědeckých kolokvií, seminářů a konferencí. Tak se na seznam publikací SDK dostal na sklonku roku 2004 také *Druhý život antického mýtu*.